

Östersjöbrief 27: Torsk, sill och häst ur Östersjöns perspektiv

Beslut om 2021 års fiskekvoter i Östersjön

Den 19 - 20 oktober träffades EU:s jordbruks- och fiskeministrar i Luxemburg för att bland annat besluta om fiskekvoter i Östersjön för nästa år. Speciellt för årets förhandling var att det beslutades om ett fortsatt stopp för torskfiske i östra beståndet, undantaget en bifångstkvote som sänktes med 70 % - från 2000 ton till 595 ton. Kvoten för torsk i västra beståndet höjdes dock med 5 % till 4000 ton.

Faktaruta Ministerrådets beslut (Urval av kvotbeslut för fiske i Östersjön)

Art	Kvot i ton	Förändring av kvot från år 2020 till 2021 i %
Torsk i östra beståndet	Noll. Bifångstkvote 595	-70 %
Torsk i västra beståndet	4 000	+5 %
Sill i västra beståndet	1 575	-50 %
Sill/strömming i centrala Östersjön	97 551	-36 %
Sill/strömming i Bottenhavet	65 018	0 %
Skarpsill	222 958	+6 %

Källa: [Council of the European Union](#)

Våra slutsatser

Ministerrådets beslut om nästa års fiskekvoter i Östersjön var i stort sett bra. Nollkvoten för östra torskbeståndet kvarstår och det råder fortsatt fiskeförbud under torskens lekperiod. Kvoten för sill/strömming minskas betydligt, i enlighet med Kommissionens förslag och den vetenskapliga rådgivningen. Vi välkomnar också att särskilda hänsyn tagits till det småskaliga kustfisket.

Den lilla ökningen (ca 180 ton) av torskkvoten i det västra beståndet måste ses som en onödig eftergift för det danska och tyska fisket. Med tanke på hur utsatt det västra beståndet är kan det inte anses lämpligt att det används som spelbricka vid kvotförhandlingar.

Trots att många av Östersjöns fiskbestånd är i dåligt skick, fortsätter landsbygdsminister Jennie Nilsson att hänvisa till fiskenäringens intressen, [se Regeringens pressmeddelande](#). Den "näring" ministern försvarar har visat sig vara en riktigt dålig affär. Till exempel kommer så mycket som 75 % av all råvara som bearbetas i den svenska fiskberedningsindustrin från utlandet, samtidigt som det visar sig att det industriella trålfisket är en mycket dålig affär för Sveriges skattebetalare (Lär mer i stiftelsen BalticSea2020s rapport [En vision för Östersjöns fiske](#)). Men, syftar hon på småskaligt fiske och möjligheterna att köpa hållbart fångad sill/strömming, så håller vi med!

Hästhållningens omtalade bidrag till övergödning

Att hästen är viktig för oss människor och för vår samhällsekonomi är välkänt. Kopplat till den svenska hästnäringen finns starka intressen, många arbetstillfällen, företagande och meningsfull fritid för hundratusentals personer. Samtidigt är Sverige långt ifrån att uppnå det nationella miljömålet [Ingen övergödning](#), målen i EU:s vattendirektiv eller internationella konventioner, såsom Helcoms [Baltic Sea Action Plan](#).

Tidigare i år presenterades "Övergödningsutredningen" (SOU 2020:10). Utredningens mål var att förstärka det lokala åtgärdsarbetet för att Sverige ska nå sina miljömål när det gäller att minska övergödningen. Utredningens fokus var de drivkrafter och styrmedel som leder till att åtgärder mot övergödning genomförs – respektive inte genomförs – och till att metoder utvecklas och förbättras.

En aspekt som utredningen lyfte fram var hästhållningens bidrag till övergödningen. I dagsläget finns ingen samlad kunskap om hur stor påverkan hästhållningen har på övergödningssituationen, varken ur ett nationellt eller regionalt perspektiv, men det råder ingen tvekan om att den kan ha en betydande påverkan lokalt.

Fler hästar än kor i Sverige

I Sverige finns ungefär 355 000 hästar, som årligen producerar nästan 3 miljoner ton träck och urin. Till antalet är hästarna fler än mjölkkoorna, och står för ca 20 procent av den totala mängden

stallgödsel från jordbruksdjur i Sverige. Näring i gödsel som inte samlas in och hanteras på ett säkert sätt riskerar att hamna i diken och vattendrag, och så småningom i sjöar och hav där de bidrar till övergödning.

Hästar som hålls av jordbruksföretag omfattas av regler om miljöhänsyn i jordbruket, exempelvis hur stallgödsel skall lagras och hanteras. Men ca 2/3 av Sveriges hästar hålls av privatpersoner som inte omfattas av dessa regler, samtidigt som många av hästägarna inte har en naturlig koppling till jordbruk och därför inte ser gödseln som en resurs, utan snarare en belastning. Det här innebär en risk - både för dålig resurshantering och för näringsläckage till miljön.

Det är bakgrunden till att ett av övergödningsutredningens förslag är att en fördjupad utredning ska tillsättas för att se över behovet av nya regler som även omfattar småskalig hästhållning och som beaktar lokala förhållanden. Som underlagsmaterial presenterades en sammanställning med befintliga råd och rekommendationer rörande hästhållning, baserat på vetenskapliga studier. Det var denna sammanställning som orsakade debattstorm i somras.

Några kanske uppfattar det nationella miljömålet "*Ingen övergödning*" och krav på åtgärder på hästgårdar som dogmatiskt och ett hot mot de areella näringarna. Jordbrukets organisationer vill helst undvika regleringar, och många små hästgårdar befarade att nya regler skulle bli ett hot mot deras verksamhet. Jordbrukets organisationer och hästgårdarna föreslår därför information, utbildning och frivilliga åtgärder, istället för reglering.

Frivilligt åtgärdsarbete räcker inte

Problematiken kring hästgårdar är snarlik den om hantering och tillsyn av små avlopp. För småhusägare är det generellt enklare och billigare att låta bli att göra nödvändiga åtgärder, vilket gör att många undviker att byta ut eller renovera uttjänta avlopp till dess de får tillsyn från kommunens miljöinspektörer. Precis som för tillsyn av potentiellt bristfälliga avlopp, är det viktigt att det finns en tydlig lagstiftning som miljöinspektörerna kan luta sig mot, oavsett om de är ute på en hästgård eller om det gäller enskilda avlopp. Lagstiftning är därför ett viktigt komplement till information, utbildning och frivilligt åtgärdsarbete.

Våra slutsatser

Östersjöbrief menar att hästgödsel är en av flera källor till övergödning som vi måste hantera om vi ska nå uppsatta miljömål, inte minst i områden där hästgårdar ligger nära vattendrag, sjöar och kustområden. Hästhållning, precis som hantering av kor, grisar och andra djur, måste kunna regleras och kontrolleras när den riskerar att bidra till övergödning.

Förhoppningsvis kommer vi långt med att utbilda, men när det inte räcker behövs möjligheter för myndigheter att agera. Vi hoppas därför att regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att utreda regelverk och tillvägagångssätt för att säkerställa att även hästhållningens påverkan på övergödningen minskas.

Missade du förra Östersjöbriefen *Ska sillen också torska?* kan du läsa den [här](#).

Våra forskningsprojekt

I HAVET

Analys av torskens födointag

Hörselstenar (otoliter) innehåller information om fisken och dess omgivning från äggstadiet och framåt. Projektet har hittills visat att torskens dåliga kondition inte beror på minskat födointag som tvärtemot vad som förväntades tycks ha ökat efter 2005. Det fortsatta projektet ska nu undersöka otoliter från torsk under perioden då torskbeståndet hade en positiv utveckling och sedan ställa det mot de senaste årtiondenas utveckling. Syftet är att få information om östersjötorskens tillbakagång, sämre tillväxt och hälsotillstånd.

[Läs mer](#)

Hemortstrohet hos strömmingsbestånd vid ostkusten

Hur skapas ett fiskbestånd? Vilka mekanismer gör att en fiskpopulation avgränsas från andra av samma art? Projektet ska undersöka en av teorierna till att bestånd hålls separerade - hemortstrohet. Strömming uppvisar en viss hemortstrohet, dvs. fisken återvänder inför lek till föräldrafiskens lekplatsområden trots att de tidigt i livet spridits i vattenmassan. Genom undersökning av strömmingens otoliter kan vi få information om huruvida strömmingen tenderar att återvända till sina föräldrafiskars lek område och om det kemiska innehållet i otolitens kärna är likartat för fiskar som leker inom ett visst område.

[Läs mer](#)

PÅ LAND

Hästhållningens påverkan på övergödningen

Det stora antalet hästar i Sverige bidrar med mycket gödsel, en resurs som är värdefull om den återförs till jordbruket. Hanteras inte gödseln på rätt sätt är risken stor att den läcker näring, kväve och fosfor, som kan bidra till övergödning av vattendrag och i slutändan havet. Projektet syftar till att ta fram ny kunskap om hur hästtäta och upptrampade hästthagar påverkar vattenmiljön; kunskapsunderlag som behövs för att kunna ge handfasta rekommendationer för åtgärder som minskar hästhållningens bidrag till övergödningen.

[Läs mer](#)

Forskningsprojekten genomförs i samarbete med Stockholms universitet och finansieras av Thuréus Forskarhem och Naturminne.

Östersjöbrief publiceras av BalticWaters2030 och skickas till politiker, journalister, opinionsbildare och den intresserade allmänheten.

För ytterligare information besök balticwaters2030.org